

terii lui Cuza ar fi 20 martie 1820 la Birlad, acum, s-a confirmat prin cercetările lui D. Ivănescu și Virginiei Isac în Arhivele Statului din Iași.

Valoarea științifică a volumului are o notă în plus prin faptul că alături de ilustra personalitate a lui Al. I. Cuza, din acte și scrisori se desprinde profilul unui suflet delicat, de o mindrie demnă, care a vibrat, alături de Al. I. Cuza, pentru patrie, pentru progresul ei; este vorba despre Elena Cuza. De asemenea, din documente se conturează o multitudine de aspecte social-economice și politice ale vremii, preocupări și a altor personaje de la mijlocul sec. al XIX-lea. Menționăm că notele din subsolul lucrării constituie fișe prețioase în explicarea unor evenimente, ale unor relații de familie, activități politice a diverselor persoane, etc.

O carte, ca aceasta, lucrată cu seriozitate și pasiune, nu putea decît să fie încununată de succes. D. Ivănescu și Virginia Isac au realizat un mare dezeriderat științific: primul volum din corpusul de documente referitoare la viața și opera lui Al. I. Cuza. Așteptăm, cu viu interes, următoarele volume. Și o sugestie pentru autori: în *Lista fotografiilor* să se indice pagina din volum.

MARIA HUMINIC

CONSTANTIN BOTEZ, DEM. URMĂ, LEON EȘANU. *Istoria unei citadele muncitorești, Nicolina — Iași (1892—1972)*. Universitatea „Al. I. Cuza” — Uzina Mecanică „Nicolina”, Iași, 1972, 469 pagini.

Istoriografia mișcării muncitorești din România a obținut în ultimii ani importante realizări privind clarificarea unor perioade ale luptei clasei muncitoare, adîncirea cunoașterii acțiunilor organizate de aceasta, a situației social-politice și a raportului concret al forțelor de clasă.

În cadrul lucrărilor, prin care este reflectată istoria clasei muncitoare, un loc de seamă ocupă monografia unor vechi întreprinderi, cu ajutorul căreia trecutul istoric se integrează în ansamblul valorilor națiunii, pe care le prețuim în mod deosebit. Monografia istorică — atunci cînd este bine concepută, evidențiind faptele în lumina materialismului istoric, — pune în lumină tot ce are trecutului mai semnificativ și mai valoros, pătruns de un profund patriotism și o înțelegere politică a raportului care trebuie să existe între contemporaneitate și perioadele parcurse de societate în decursul timpurilor.

Autorii volumului monografic *Istoria unei citadele muncitorești, Nicolina — Iași*, apărut recent, Constantin Botez, Dem. Urmă și Leon Eșanu, — cunoscuți prin lucrări din domeniul istoriei economice și sociale — au dedicat lucrarea, unuia din vechile și glorioasele detașamente ale clasei muncitoare din țara noastră, muncitorilor din această citadelă revoluționară.

Apărută cu ocazia jubileului aniversării a 80 de ani de cînd este atestată documentar activitatea acestui bastion al muncitorimii ieșene, în cinstea celei de a XXV-a aniversări a Republicii, lucrarea reușește să ofere o imagine a drumului îndelungat, plin de sacrificii și încununat de victorii, ce l-au parcurs muncitorii de la „Nicolina”, împreună cu ceilalți muncitori ai căilor ferate române în lupta pentru libertăți și drepturi, pentru pîine, emancipare și socialism.

Fiind rod al unei colaborări fructuoase dintre autori și Comitetul Oamenilor Muncii de la Uzina Mecanică „Nicolina”, în lucrare, sînt surprinse cele mai semnificative fapte și date din istoria cefeștilor acestei uzine, care, alături de întreaga muncitorime din Iași și din întreaga țară, au adus o contribuție hotărîtoare la înlăturarea vechilor orînduiri, bazate pe asuprire și exploatare, punînd temelie lumii noi, socialiste de astăzi.

Integrînd Uzina „Nicolina” în viața și tradițiile revoluționare ale Iașului, în viața economică, socială și politică a țării, colectivul de autori a reușit să redea în linii esențiale dezvoltarea acestei importante unități economice și a acestui centru revoluționar de-a lungul celor opt decenii ale existenței sale. Întregul cu-

prins al lucrării reflectă sensul că apariția Nicolinei pe harta Iașului, activitatea muncitorilor de aici, a însemnat un moment deosebit în istoria economică, socială și politică a României, că actuala Uzină Mecanică „Nicolina” se integrează și contribuie la viața societății noastre socialiste, bogată în conținut, la evoluția ascendentă a țării. Sint înfățișate, cu argumente convingătoare și interesante, principalele aspecte ale vieții muncitorești, vigoarea revoluționară a generațiilor de oameni care au activat aici în decursul deceniilor de la sfârșitul secolului trecut și până în prezent, când această importantă unitate economică se bucură de un mare prestigiu pe plan intern și internațional.

Paginile acestei monografii, prin excelență istorico-economică, urmărind să prezinte mersul în timp al actualei Uzine Mecanice „Nicolina”, continuatoare a vechilor Ateliere C.F.R., au surprins principalele evenimente din viața oamenilor, care zi de zi dăruiesc conștient priceperea și pasiunea, energia lor, pentru ridicarea prestigiului acestei venerabile unități.

Lucrarea, înfățișând mai întâi cadrul de dezvoltare a unei unități industriale de prestigiu, în cele patru părți bine distincte, prezintă mediul istorico-economic și evoluția industrială a Iașului, construirea atelierelor C.F.R., în anul 1892 și dezvoltarea acestora până la primul război mondial, situația economică, socială și acțiunile muncitorilor din Atelierele C.F.R. „Nicolina” — Iași, între cele două războaie mondiale, dezvoltarea bazei tehnico-materiale, evoluția economică și social-culturală a acestei unități în anii socialismului.

Istoria Nicolinei este o parte organică și inseparabilă a istoriei mișcării muncitorești a țării. Bătăliile de clasă de la sfârșitul veacului al XIX-lea, fraternizarea lucrătorilor cu țărani răsculați la 1907, acțiunile muncitorești în timpul primului război mondial, greva generală din 1920, lupta pentru crearea P.C.R., tumultuoșii ani 1929—1930, evocarea personalității lui Ilie Pintilie și a altor luptători revoluționari, participarea la insurecția națională antifascistă armată, reconstrucția țării și edificarea socialismului, toate acestea se împletesc organic cu înfățișarea muncii și luptei din fortăreața muncitorească „Nicolina”.

Nicolina cu trecutul ei îndeamnă la o neconținută activitate revoluționară. Conținutul volumului reflectă apreciere făcută, în cuvîntul adresat de secretarul general al P.C.R., Nicolae Ceaușescu, salariaților de la „Nicolina” în octombrie 1968 care sublinia că „E cunoscut trecutul glorios al muncitorilor acestei uzine, faptul că de aici s-au ridicat numeroși luptători revoluționari care au dus cu cinste steagul marxism-leninismului în lupta pentru drepturi, pentru o viață mai bună, pentru libertate socială și națională”. Autorii lucrării demonstrează cu fapte și date că ea a fost întotdeauna inima Iașului muncitoresc, portdrapelul și purtătorul său de cuvînt în fața marilor evenimente sociale, care s-au succedat de-a lungul timpului. Muncitorii acestei citadele au reprezentat un adevărat fond de aur în marile acțiuni și bătălii. Așa cum remarcă Ion Niculi — unul din vechii muncitori ai Iașului, militant al mișcării muncitorești din ilegalitate — că „...alături de ei era nu numai plăcut să lucrezi, dar, totodată aveai și certitudinea izbînzii” (p. 323).

Un merit deosebit al monografiei constă în reflectarea activității desfășurată de colectivul muncitorilor de la „Nicolina”, pe diverse planuri, în anii de după Eliberare, până în zilele noastre.

Imediat, după eliberarea țării, sub conducerea Partidului Comunist Român, acțiunile de refacere a Iașului au găsit în muncitorii de la „Nicolina” detașamentul hotărît să ajute din toate puterile la această luptă ce se purta cu toată energia. Reîntoarcerea Ateliereleor „Nicolina”, după ce au fost evacuate în timpul războiului la Timișoara, cît mai cu seamă repunerea acestora în circuitul producției reprezintă una din cele mai dramatice pagini din istoria acestei citadele muncitorești a Iașului.

Sub conducerea celui de partid, procesul de refacere a atelierelor a continuat în ritm vertiginos în primăvara și vara anului 1945. Elementul caracteristic în ateliere îl constituia munca febrilă, plină de răspundere. În toate secțiile erau puse la punct, îngrijite și recondiționate multe din mecanismele și mașinile pe care inventarul atelierelor le considera casate. Așa cum se menționa într-un ar-

tiol din ziarul „Moldova liberă”, datorită patriotismului colectivului „Imensele ateliere ale C.F.R.-ului „Nicolina” renasc. Astăzi un motor Diesel, apoi turbina; mâine mașinile pentru reparat roți, un strung și așa peste citva timp vor ieși din aceste ateliere vagoanele și locomotivele reparate, de care țara are atât de multă nevoie” (p. 315).

Volumul scoate în relief faptul semnificativ al alianței muncitorești-țărănești că, în același timp cu marea operă de refacere economică a Iașului și a întreprinderilor sale, muncitorii de la „Nicolina”, alături de cei de la Fabrica „Țesătura”, Fabrica de Țigarete, Depoul C.F.R., Uzina Electrică, au sprijit satele, ajutând sute de familii de țărani muncitori din comunele Popricani, Podul Iloaiei, Cucuteni, Tomești, Ciurea, Comarna, Bîrnova, Schitu-Duca, Românești, Lețcani și altele, la repararea uneltelor agricole (p. 319).

Transformările revoluționare ce au fost cunoscute în anii dezvoltării planice a economiei, permit să urmărim în evoluția „Nicolinei” noi schimbări, multe din ele nebănuite chiar de acei care au lucrat în permanență aici. Într-un sfert de veac de economie planificată, s-a schimbat nu numai aspectul interior al uzinei, ci și împrejurimile.

Ultimul capitol al lucrării intră în conținutul unor fenomene economice, vitale, transformatoare. Este edificatoare sublinierea că „...azi, în 8 zile se realizează întreaga producție a anului 1938. Nu de mult producția globală industrială a crescut cu 30 de ori față de anul 1944, iar productivitatea muncii a sporit de aproape 7 ori. ...Noile produse, mai bine zis noua nomenclatură, reprezintă de fapt un rod direct nu numai al tehnicii ultramoderne cu care această prestigioasă unitate a fost înzestrată, dar ele reprezintă și fructul unei noi activități de producție”. (p. 339).

Desigur, monografia uzinei — așa cum remarcă chiar autorii — n-ar fi oglinda istoriei sale zbuciumate și totuși plină de eroism, dacă nu ar consemna, cel puțin în linii generale și tradiția culturală care s-a format și s-a dezvoltat aici în cele 8 decenii de existență. Fiile îngălbenite de timp ale ziarelor și revistelor vremii oferă dovezi concludente ale unor frumoase tradiții culturale. În perioada dintre cele două războaie mondiale a activat cu multă influență în rîndul muncitorilor „Casa culturală și sportivă C.F.R. care purta numele marelui istoric român A. D. Xenopol.

La dispoziția ceferiștilor ieșeni se afla o bibliotecă la Atelierele Nicolina, care cuprindea circa 800 volume din cele mai variate domenii (p. 445).

Nici o uzină sau întreprindere ieșeană nu are închinată atîtea file muncii, luptei pentru dreptate și progres, omului muncitor din trecutul nu prea îndepărtat, cît și celui care participă la construirea societății de azi. Cuprinzînd literatura și arta despre „Nicolina”, monografia reliefează că activitatea neobosită a celor care au luptat și lucrează la Nicolina a fost un motiv de inspirație și un imbold continuu de a fi reflectat în poezie și proză eroismul oamenilor săi.

Amplă prezentare a luptei și activității desfășurate de muncitorii Nicolinei în timpul a 8 decenii, cuprinzînd contribuția acestei unități economice în cadrul programului de construire a socialismului în România, lucrarea ar fi cîștigat în calitate dacă ar fi fost mai judicios sistematizat materialul faptic și evitate anumite repetări sau dacă unele pagini s-ar fi bucurat de mai multă grijă.

Desigur, în pofida dificultăților legate de fragmentarea și împrăștierea materialului documentar, autorii au realizat o lucrare valoroasă în care înfățișează vigoarea revoluționară a miilor de oameni care au activat aici sau care muncesc astăzi pentru a-și aduce contribuția la ridicarea bunăstării poporului român și înflorirea patriei.

Pe porțile uzinei octogenare, au ieșit și continuă să iasă noi valori materiale de primă importanță pentru economia națională și în special pentru ramura transporturilor, comunicațiilor terestre și construcțiilor.

Textul, fiind însoțit de ilustrații și de reproducții impune monografia ca un succes remarcabil al istoriografiei ieșene și din țară, o lucrare care interese-

sează pe toți cei care vor să cunoască trecutul orașului Iași, al mișcării revoluționare, avântul de muncă și de luptă ce caracterizează clasa muncitoare și poporul român.

O carte cu adincă pătrundere în viața muncitorilor, scrisă cu talent, pasiune și într-un spirit de dăruire, pentru idealurile de luptă ale clasei muncitoare, aceasta este impresia care persistă în urma lecturii monografiei „Istoria unei citadele muncitorești, Nicollna — Iași“.

ION CĂPREANU